

Sygn. akt I ACa 830/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SA Irena Ejsmont - Wiszowata SA Bogusław Dobrowolski (spr.)
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **E. S.**

przeciwko (...) **Spółce jawnej w B.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 18 października 2013 r. sygn. akt VII GC 137/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Powódka E. S. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 60.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 lutego 2012 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu. W uzasadnieniu wskazała, iż domagała się zapłaty odszkodowania za szkodę powstałą w pojeździe F. (...), a polegającą na spaleniu się pojazdu na skutek działania czynników zewnętrznych. Mianowicie w dniu 30 stycznia 2012 r. w godzinach porannych w miejscowości Z. I, gmina C., wybuchł pożar w garażu należącym do powódki, w którym znajdował się zaparkowany samochód F. (...). W wyniku pożaru zniszczony został budynek garażu oraz przedmiotowy pojazd. Z uwagi na fakt, iż powódka posiadała zawartą w dniu 7 listopada 2011 r. umowę ubezpieczenia autocasco pojazdu z pozwanym zgłosiła mu wystąpienie szkody. Ubezpieczyciel w dniu 3 lutego 2012 r. odmówił przyjęcia własnej odpowiedzialności za powstałą szkodę wskazując, że powstanie szkody nastąpiło w wyniku samozapłonu pojazdu, a tym samym nie było następstwem oddziaływania na pojazd czynników zewnętrznych. Zgodnie z o.w.u. autocasco ubezpieczyciela,

ponosił on odpowiedzialność jedynie w przypadku szkód powstałych w wyniku oddziaływania na pojazd czynników zewnętrznych, a nie wewnętrznych.

Pozwany (...) SA w W. wnosił o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że wypłata odszkodowania nie była możliwa gdyż zdarzenie, które skutkowało zaistnieniem szkody nie było objęte zakresem ubezpieczenia. Zdaniem ubezpieczyciela należący do powódki pojazd spalił się w wyniku pożaru, który powstał na skutek działania czynnika wewnętrznego. Ubezpieczyciel wskazał, że w toku postępowania likwidacyjnego opinię w sprawie wydał specjalista i biegły z zakresu ochrony przeciwpożarowej A. Ł., który stwierdził, że spalenie się pojazdu było najprawdopodobniej spowodowane zapaleniem się samochodu marki F. (...) w skutek awarii jego podzespołów funkcjonujących w trakcie uruchamiania silnika i ogrzewania pojazdu.

W dniu 4 stycznia 2013 r. powódka złożyła wniosek o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanej (...) spółkę jawną z siedzibą w B., od której zakupiła przedmiotowy pojazd.

Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku, na mocy art. 194 § 1 k.p.c., wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanej tę spółkę jawną.

Powódka następnie w dniu 11 lutego 2013 r. dokonała zmiany powództwa poprzez jego rozszerzenie do kwoty 79.331 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia 23 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty. Powódka oparła swoje roszczenie na uprawnieniach wynikających z gwarancji jakości (art. 577 § 1 k.c.) w związku z zasadą odpowiedzialności kontraktowej (art. 471 k.c.).

W dniu 11 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku postanowił zwolnić (...) spółkę akcyjną w W. od udziału w sprawie w charakterze pozwanej. Ponadto postanowieniem z tego samego dnia stwierdził swą niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę według właściwości do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku.

Pozwana (...) spółka jawna w B. wniosła o oddalenie powództwa i o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Pozwana ta podniosła, że roszczenie z tytułu gwarancji jest spóźnione ponieważ okres udzielonej gwarancji upłynął w dniu 27 października 2012 r., natomiast powódka zgłosiła wady zakupionego pojazdu dopiero wezwaniem pozwanej do udziału w sprawie pismem z dnia 4 stycznia 2013 r. Zdaniem pozwanej, także oparcie roszczeń na zasadach wynikających z tytułu odpowiedzialności kontraktowej nie ma podstaw, gdyż powódka nie udowodniła przesłanek odpowiedzialności kontraktowej tj. zdarzenia, szkody i związku przyczynowego między działaniem lub zaniechaniem pozwanej a powstałą szkodą.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 18 października 2013 r., sygn. VII GC 137/13, oddalił powództwo i obciążył powódkę kosztami procesu na rzecz pozwanej.

Zgodnie z ustaleniami Sądu Okręgowego powódka nabyła w dniu 28 października 2010 r. od pozwanej spółki jawnej pojazd marki F. (...) o numerze nadwozia (...) na podstawie faktury VAT nr (...). Pozwana wystawiła powódce certyfikat gwarancji nr (...) z terminem upływu gwarancji na dzień 27 października 2012 r. W dniu 30 stycznia 2012 r. w miejscowości Z. I, gm. C., wybuchł pożar w garażu należącym do powódki, w którym znajdował się zaparkowany w/w samochód. W wyniku pożaru został on zniszczony. Źródłem pożaru było auto należące do powódki.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Roszczenie powódki z tytułu gwarancji jakości wygasło wskutek zgłoszenia go po terminie jej obowiązywania. Zgodnie z art. 577 § 1 k.c. w wypadku gdy kupujący otrzymał od sprzedawcy dokument gwarancyjny co do jakości rzeczy sprzedanej, poczytuje się w razie wątpliwości, że wystawca dokumentu (gwarant) jest obowiązany do usunięcia wady fizycznej rzeczy lub do dostarczenia rzeczy wolnej od wad, jeżeli wady te ujawnią się w ciągu terminu określonego w gwarancji. Do dochodzenia roszczeń z tytułu gwarancji niezbędne jest zgłoszenie sprzedawcy wady przed terminem upływu gwarancji (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1988 r., sygn. akt III CZP 48/88, OSNC 1989/3/36). Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało, że zniszczenie pojazdu nastąpiło w dniu 30 stycznia 2012 r., natomiast w dniu 27 października 2012 r. upłynął termin udzielonej przez pozwaną gwarancji jakości. W aktach

sprawy brak jest jednak dowodów na okoliczność, że powódka zgłosiła roszczenie z tytułu gwarancji w terminie od dnia wystąpienia szkody do dnia upływu terminu gwarancji. Sąd Okręgowy uznał, że powódka dopiero pismem z dnia 4 stycznia 2013 r. wzywającym pozwaną do udziału w sprawie w charakterze pozwanej, zgłosiła pozwanej wady zakupionego pojazdu. Nastąpiło to jednak już po terminie objętym gwarancją, w związku z czym uprawnienie to wygasło.

Sąd Okręgowy następnie zbadał czy istnieją podstawy odpowiedzialności pozwanej na podstawie art. 471 k.c. Stwierdził, iż aby można było przypisać odpowiedzialność kontraktową kupującemu, to należy uprzednio ustalić, że wiedział on o wadzie i tym samym wykonał umowę nieprawidłowo (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 stycznia 2008 r., VI ACa 1348//06, Lex nr 446213). Z opinii biegłego z zakresu pożarnictwa P. P., którą Sąd Okręgowy ocenił jako precyzyjną i klarowną, wynikało że źródłem pożaru była wadliwa praca instalacji elektrycznej lub przekaźników elektronicznych samochodu dostawczego. Zdaniem tego Sądu na powódce spoczywał obowiązek udowodnienia, że pozwana wiedziała o wadzie sprzedawanej rzeczy. Powódka nie podjęła jednak inicjatywy dowodowej, aby okoliczność tą wykazać.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwana, nie będąca producentem pojazdu, nie mogła wiedzieć o istnieniu wady, zatem nie można było uznać, że wykonała umowę w sposób nienależyty z przyczyn leżących po jej stronie. W zgromadzonym materiale dowodowym brak jest jakichkolwiek dowodów wskazujących na to, że pozwana dysponowała wiedzą o wadliwości sprzedanego powódce auta. Zeznania przesłuchiowanych w charakterze świadków A. J., A. P. oraz C. S. na okoliczność pożaru z dnia 30 stycznia 2012 r. nie miały znaczenia dla sprawy. Świadek A. Ł. - specjalista i biegły z zakresu ochrony przeciwpożarowej, który sporządził opinię dla ubezpieczyciela, stwierdził, że spalenie się pojazdu było najprawdopodobniej spowodowane samoistnym zapaleniem się pojazdu.

W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził, iż powódka nie przedstawiła dowodów potwierdzających wiedzę i winę pozwanej odnośnie wady pojazdu, a tym samym nie udowodniła słuszności swego roszczenia. Z tego względu oddalił powództwo.

O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od tego wyroku wywiodła powódka. Zaskarżyła go w całości i zarzuciła Sądowi Okręgowemu:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie przepisu art. 577 § 1 kc, polegające na błędnej jego wykładni, poprzez wadliwe przyjęcie, że w celu dochodzenia roszczeń z tytułu gwarancji niezbędne jest nie tylko ujawnienie się wady w okresie jej obowiązywania, ale również zgłoszenie ujawnionej wady wobec sprzedawcy, przed upływem terminu tej gwarancji w sytuacji, gdy prawidłowa wykładnia normy prawnej zawartej w treści art. 577 § 1 kc nie daje podstaw do takiego twierdzenia;
2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie przepisu art. 471 kc polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu poprzez wadliwe przyjęcie w okolicznościach przedmiotowej sprawy, że warunkiem przypisania pozwanemu sprzedawcy odpowiedzialności kontraktowej z tytułu wady sprzedanej rzeczy jest jego wiedza o przedmiotowej wadzie w sytuacji, gdy powódka wywodzi swoje roszczenie z art. 577 § 1 kc i wiąże je – w podstawie prawnej – z art. 471 kc z uwagi na treść uprawnień gwarancyjnych, co pozwala na skierowanie wobec pozwanego roszczenia odszkodowawczego w pełnym wymiarze, niezależnie od jego wiedzy, co do wskazanej okoliczności.

Na podstawie tych zarzutów powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Pozwana domagała się oddalenia tej apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest uzasadniona.

Sąd I instancji analizując zasadność powództwa w kontekście art. 577 § 1 kc uznał, iż roszczenie powódki oparte na tej podstawie prawnej wygasło. Wprawdzie już w dniu 30 stycznia 2012 r. jej pojazd został zniszczony, tym niemniej w dniu 27 października 2012 r. upłynął termin udzielonej przez pozwaną gwarancji jakości, zaś dopiero w dniu 4 stycznia 2013 r., na skutek wezwania do udziału w niniejszej sprawie, zostały pozwanej zgłoszone jego wady. Stanowisko to Sąd Okręgowy oparł na poglądzie Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 30 grudnia 1988 r., III CZP 48/88-OSNC 1989/3/36.

Zgodnie z tezą 15 w/w uchwały dla dochodzenia roszczeń z tytułu gwarancji ustawodawca nie ustanawia żadnego terminu i nie ma podstaw do odpowiedniego stosowania w tym względzie terminów przewidzianych dla dochodzenia uprawnień z tytułu rękojmi. Do dochodzenia roszczeń z tytułu gwarancji mają zastosowanie ogólne terminy przedawnienia. Kupujący może dochodzić swoich uprawnień przez samo zgłoszenie wad rzeczy przed upływem terminu gwarancji i jeżeli to uczyni, a żądanie okaże się bezskuteczne, to może wytoczyć powództwo po upływie terminu gwarancji, byleby tylko roszczenie nim objęte nie uległo przedawnieniu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego powyższy pogląd Sądu Najwyższego nie uprawniał Sądu I instancji do sformułowania kategorycznego stanowiska o wygaśnięciu roszczenia powódki z tego tylko względu, iż nie zgłosiła ona pozwanej wady pojazdu przed upływem terminu gwarancji. Stanowisko to jest zbyt daleko idące. Przede wszystkim należy wskazać, iż na gruncie przepisów o gwarancji, w przeciwieństwie do uregulowań dotyczących rękojmi, nie ma wymogu dochowania ze strony nabywcy aktów staranności warunkujących skuteczność późniejszego dochodzenia roszczeń przeciwko sprzedawcy (producentowi rzeczy). W najnowszym piśmiennictwie zgodnie przyjmuje się, iż akty staranności przy gwarancji nie występują w takiej postaci jak przy rękojmi; termin i zakres notyfikacji (reklamacji) istnieje w całym okresie istnienia gwarancji, a nawet po nim (E. Łętowska: Prawo umów konsumenckich, Wyd. C.H.Beck, W - wa 2002, str. 432-434). Od oświadczenia gwaranta zależy termin gwarancji i w tym czasie wada, która musi powstać z przyczyn tkwiących z rzeczy sprzedanej, ma się ujawnić- art. 578 kc. Uprawnienia z gwarancji mogą jednak być dochodzone później, także przez następców prawnych kupującego i niezależnie od zakończenia postępowania reklamacyjnego przewidzianego w umowie (System prawa prywatnego - prawo zobowiązań - część szczegółowa, Wyd. C. H. Beck, W - wa 2001, str. 116; Prawo umów w obrocie gospodarczym, Wyd. C. H. Beck 2001, str. 730-731). Nie jest wykluczone skuteczne dochodzenie świadczeń gwarancyjnych po upływie okresu gwarancyjnego, jeżeli tylko uprawniony udowodni, że ujawnienie się wady nastąpiło przed jego upływem (Kodeks cywilny - komentarz, Zobowiązania, Wyd. LexisNexis 2013, str. 132; Komentarz do art. 577 kc, Serwis Prawniczy LexisNexis - stan prawny na dzień 18 marca 2013r.). Także w najnowszym orzecznictwie sądowym wyrażono pogląd, zgodnie z którym obowiązki gwarancyjne istnieją dopóki cel gwarancji nie zostanie osiągnięty i może się zdarzyć również tak, że strona uprawniona będzie dochodziła świadczeń gwarancyjnych już po upływie okresu gwarancyjnego; w takiej sytuacji obowiązana jest jednak udowodnić, że wady ujawniły się przed upływem okresu gwarancyjnego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 września 2012 r., I ACa 206/12- zbiór Lex nr 1281088).

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego o wygaśnięciu uprawnień powódki z tytułu gwarancji z tego tylko względu, iż zawiadomiła ona pozwaną o wadzie pojazdu po upływie terminu w niej przewidzianym. Stanowisko to nie znajduje uzasadnienia w treści w/w art. 577 § 1 kc oraz przedstawionych poglądach piśmiennictwa. Dlatego należało uznać za uzasadniony zawarty w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd I instancji tego przepisu.

Podobnie Sąd Apelacyjny ocenił zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 471 kc, stanowiący drugą z podstaw dochodzonego przez powódkę roszczenia. Mianowicie na gruncie tego przepisu Sąd Okręgowy przyjął, iż na skarżącej spoczywał obowiązek udowodnienia świadomości pozwanej o wadzie sprzedanej rzeczy. Z poglądem tym jednak nie sposób się zgodzić ponieważ odpowiedzialność kontraktowa charakteryzuje się tym, iż na wierzycielu spoczywa ciężar dowodu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, istnienia szkody w określonej wysokości oraz związku przyczynowego. W art. 471 kc wprowadzone jest domniemanie, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność i dłużnik musi, dla zwolnienia się od odpowiedzialności, obalić to domniemanie przez wykazanie, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania nastąpiło z przyczyn za które nie ponosi odpowiedzialności (Kodeks cywilny - komentarz, Wyd.

C.H.Beck, W-wa 2005, t. II, str. 38-39). W związku z tym Sąd Apelacyjny nie zaaprobował zawartej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku konkluzji, iż to na powódce spoczywał dowód wykazania świadomości (wiedzy) i winy pozwanej odnośnie wady pojazdu i tym samym nie udowodniła słuszności (zasadności) swego roszczenia. Przedstawiona konkluzja Sądu I instancji nie uwzględnia zasad rozkładu ciężaru dowodów na gruncie art. 471 kc między stronami procesu i w ostatecznym rezultacie mogła doprowadzić do wadliwej oceny dochodzonego pozewm żądania opartego na tej podstawie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, iż Sąd I instancji w odniesieniu do pierwszej ze wskazanych przez powódkę podstaw nie rozpoznał istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 kpc. Mianowicie Sąd ten uznając wygaśnięcie przedmiotowego roszczenia opartego na art. 577 kc z uwagi na niezgłoszenie pozwanej w okresie gwarancji wady pojazdu w istocie merytorycznie nie zbadał tak sformułowanej podstawy dochodzonego roszczenia. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi, między innymi, w sytuacji gdy sąd nie wniknął w całokształt okoliczności sprawy, gdyż pozostając w mylnym przekonaniu ograniczył się do zbadania jedynie zagadnienia przedawnienia, prekluzji i w konsekwencji oddalił powództwo (Kodeks postępowania cywilnego - komentarz Lex, W-wa 2013, t. II, str. 123). Zdaniem Sądu Apelacyjnego z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Dodatkowo należy wskazać, iż Sąd I instancji na skutek wadliwego przyjęcia rozkładu ciężaru dowodów na gruncie art. 471 kc przedwcześnie uznał niezasadność powództwa w kontekście tej podstawy. W związku z tym Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 kpc uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania. W trakcie ponownego rozpoznania niniejszej sprawy Sąd ten powinien zbadać merytorycznie zasadność powództwa w oparciu o przytoczone przez powódkę podstawy. Gdy chodzi o podstawę wskazaną w art. 577 § 1 kc to przede wszystkim niezbędnym będzie poczynienie przez Sąd I instancji - zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 6 kc - ustaleń faktycznych dotyczących treści gwarancji w takim zakresie, które umożliwią prawidłową ocenę roszczenia powódki. W szczególności chodzi o kwestię podmiotu, który udzielił gwarancji oraz przewidzianych w niej uprawnień, przy uwzględnieniu możliwości zakreślenia uprawnień kupującego w szerszym zakresie niż to wynika z art. 577 § 1 kc. Dopiero wówczas możliwe będzie właściwe odniesienie się do żądania powódki w kontekście tej podstawy. Gdy chodzi zaś o drugą z powołanych przez nią podstaw rzeczą Sądu Okręgowego będzie analiza dochodzonego pozewm roszczenia przy uwzględnieniu przedstawionych wyżej zasad rozkładu ciężaru dowodu w ramach odpowiedzialności kontaktowej przewidzianej w art. 471 i następnym kc.

O kosztach procesu instancji odwoławczej Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z art. 108 § 2 kpc.